

L'ESCOLA, UN CAMÍ CAP A LA IGUALTAT D'OPORTUNITATS

ANTONI PORTELL I LLORCA
Mestre del Col·legi Santa Caterina de Siena

The school, a way towards equal opportunities

L'article explica, a partir de l'experiència educativa viscuda al Col·legi Santa Caterina de Siena de Vic, quins són els elements que caracteritzen l'acollida de l'alumnat nouvingut a les nostres escoles i quins són els canvis que han de produir-se als centres educatius davant del repte d'assolir la plena escolarització de la totalitat de l'alumnat. D'una manera detallada, s'expliquen les diferents fases per les quals ha passat el centre i el procés de transformació que ha experimentat per tal d'adaptar-se a aquesta nova realitat.

Paraules clau: immigració, escolarització.

The article explains, through the educational experience realised in the Santa Caterina de Siena School in Vic, which elements characterise the reception of pupils newly-arrived in our schools and what are the changes that must be made in the schools themselves faced with the challenge of achieving the full schooling of all the pupils. A detailed explanation is given of the different stages through which the school has passed and the process of transformation it has experienced in order to adapt to this new situation.

Paraules clau: immigration, schooling.

Introducció

Parlar d'*immigració* a la nostra escola és parlar d'un dels principals aspectes que ha caracteritzat la nostra trajectòria educativa al llarg dels darrers quinze anys. I és precisament des de la perspectiva que concedeix aquest període de temps que a les properes pàgines es descriurà el camí seguit fins avui dia i la prospecció que la pròpia vivència i anàlisi ens permet fer de cara als propers anys. Com tota experiència, la nostra no queda exempta d'alts i baixos, d'incerteses, de dubtes, d'inseguretats... que es descriuran i enumeraran al llarg d'aquest article, però també és evident que, com tota experiència, ha comportat un creixement, uns aprenentatges, uns èxits, unes satisfaccions... que sens dubte també quedaran plasmats.

D'altra banda cal deixar clar, també, i fruit de l'experiència viscuda al nostre centre, que en l'àmbit de l'educació (com per suposat en molts altres àmbits) no sempre es compleix la màxima de donar la mateixa resposta als mateixos problemes. I ja centrant-nos en l'exposició que es farà en aquestes pàgines, el lector s'adonarà que per molt que els problemes i les circumstàncies viscudes puguin ser similars als d'altres escoles, bé és prou cert també que la capacitat de maniobra o fins i tot la resposta concreta donada pot ser substancialment diferent

en un lloc o en un altre. Hem d'entendre, doncs, que aquestes respostes acaben depenent sempre de múltiples i variades raons, tant de caràcter estructural, per la composició i estructura de les escoles així com la seva ubicació sobre el territori o les seves possibilitats i capacitat econòmica, com de caràcter pedagògic i metodològic o fins i tot de caràcter ideològic. I és precisament aquest mosaic, valorat en la seva globalitat, que ens ha d'ajudar a entendre la nostra realitat educativa, molt més enllà de l'àmbit estrictament local o comarcal.

Però aquest article no pretén quedar-se únicament aquí, sinó que vol anar més enllà. I ja dins del context educatiu del nostre país, juntament amb l'experiència de moltes altres escoles, algunes d'elles ben a prop nostre, l'experiència descrita vol contribuir que el lector albiri, junt amb les reflexions aportades per altres articles d'aquest monogràfic, el *nou paradigma educatiu* que sens dubte s'ha anat configurant arreu de Catalunya al llarg dels darrers anys. Aquest, evidentment que amb especificitats, s'ha anat definint en gran mesura a partir dels fluxos migratoris viscuts al llarg dels darrers anys (i que, amb intensitat variable, s'aniran produint al llarg dels propers!), que han modificat la composició de l'alumnat de les nostres escoles i han fet evident la *diversitat* del nostre alumnat, malgrat que aquesta, no hem de confondre'ns, ja existia abans que emergís el fenomen descrit. És, doncs, dins d'aquest nou paradigma que haurem de desenvolupar la nostra activitat totes i cadascuna de les escoles al llarg de les properes dècades, i és una de les principals prioritats atendre la diversitat de l'alumnat, dins la qual, i en gran proporció, s'hi compten els *alumnes nous*.

Qui som?

El Col·legi Santa Caterina de Siena és un Centre d'Educació Infantil i Primària concertat pel Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, situat al bell mig del nucli antic de la ciutat de Vic. Des del curs 1997-1998 som un Centre d'Atenció Educativa Preferent que ofereix el seu servei educatiu als nens i nenes d'Educació Infantil i Primària a fi d'afavorir el seu creixement i la seva maduració en totes les seves dimensions, per tal d'ajudar-los a ésser persones lliures i responsables. La tasca educativa que diàriament duem a terme a les nostres aules es caracteritza pel desplegament d'un projecte educatiu acollidor i integrador, que té entre els seus principals objectius "garantir la igualtat d'oportunitats de la totalitat de l'alumnat, promoure el seu desenvolupament cognitiu i emocional i assegurar l'assoliment d'aquelles competències que els han de permetre viure, conviure i integrar-se plenament dins la nostra societat". Ens acollim al finançament públic amb la finalitat de garantir la gratuïtat de l'educació i així evitar tota discriminació per motius econòmics.¹ I és una de les nostres prioritats ajudar els alumnes més necessitats.²

Com a centre de la Congregació de les Germanes Dominiques de l'Ensenyament, apostem per:³

-
1. Caràcter propi.
 2. Caràcter propi.
 3. *L'Escola per la qual apostem*, VIII Capítol General (2002).

- Una escola que educa les persones des de la vida i per a la vida real, convinguda que la confrontació amb els problemes del món i les seves causes (empobriment, racisme, injustícies, immigració, dimensions deshumanitzadores de la globalització ...) fan créixer la persona en solidaritat, responsabilitat i capacitat crítica.
- Una escola que, tenint en compte les situacions de vulnerabilitat, de frustració, de fragilitat psicològica, intenta crear un clima que afavoreixi la integració de la persona.
- Una escola que no discrimina ni margina, on es respecta el dret de l'altre a ser diferent, on es viu la riquesa i la problemàtica que provoca l'experiència de la multiculturalitat.
- Una escola que opta per l'educació cristiana en l'àmbit escolar i es compromet a posar en marxa tots els mecanismes que facin possible seguir complint aquesta missió amb una creixent implicació dels laics.

Algunes dades sobre el nostre entorn

La ciutat de Vic, juntament amb la de Manlleu, constitueix una zona singular d'escolarització. D'aquesta manera, Vic compta amb deu escoles d'Educació Infantil i Primària: cinc són escoles públiques i cinc són concertades. Dues escoles públiques són el resultat de la fusió de quatre escoles públiques que hi havia anteriorment. D'altra banda, i des de fa alguns anys, funciona una Comissió de Matriculació i d'Escolarització que gestiona i té per objectiu equilibrar el repartiment d'alumnes nouvinguts entre les diferents escoles públiques i concertades de la ciutat (el *model Vic*).

Dins d'aquest context, el Col·legi Santa Caterina de Siena és l'únic centre educatiu que hi ha al nucli antic de la ciutat. També és l'únic centre concertat que imparteix només Educació Infantil i Educació Primària. Per això, i amb la finalitat de garantir el dret de les famílies a continuar l'acció educativa en un marc d'inspiració cristiana, des de ja fa alguns anys hem signat acords de col·laboració amb dues escoles de la zona: Escorial (Vedrunes) i el Col·legi Sagrat Cor de Jesús. De mica en mica es van establint vincles amb aquestes dues escoles.

La ubicació del centre, doncs, fa que la seva zona d'influència es circumscriu en gran mesura al barri on s'integra, el qual, si ens remuntem a la dècada dels 80 i dels 90, en el tombant de segle, ens trobem que era un barri caracteritzat perquè presentava importants bosses de pobresa i punts d'una elevada concentració de població immigrant. Des d'un primer moment, com a centre educatiu, vam acollir decididament famílies que vivien precàriament per raó de la seva situació familiar, econòmica, cultural... Tot plegat va fer que, proporcionalment, el nombre d'alumnes magribins i d'alumnes pertanyents a minories ètniques tinguessin un pes força important entre el nostre alumnat. D'altra banda, com a centre que apostava i aposta clarament per la integració, vam començar a comptar amb un significatiu nombre d'alumnes amb necessitats educatives especials i alumnes procedents de situacions familiars desfavorides.

Si mirem enrere...

Un cop descrit el nostre context i la nostra realitat es fa necessari mirar enrere per tal d'entendre la nostra raó de ser com a centre educatiu i dibuixar en la mesura del possible el nostre horitzó, tal com es diu a la introducció d'aquest article. D'aquesta manera, i si ens remuntem fins a la dècada dels 90, podem afirmar que hem passat per tres fases prou diferenciades i prou definidores del que ha estat la nostra trajectòria fins al moment present. Aquestes fases, al nostre entendre, han estat:

1. Primera fase, que abasta des de l'any 1991 fins a l'any 1996, i al llarg de la qual es pot afirmar que com a centre educatiu *patim amb la diversitat*. És una fase en què veiem a venir la diversitat i al nostre barri comencen a arribar famílies procedents del Marroc. Des de la titularitat del centre es fa i es manté el compromís d'acollida, d'atenció preferent als més necessitats, de mantenir l'estil educatiu senzill, obert, acollidor... que sempre ens ha caracteritzat. Són els moments inicials. És una fase molt llarga, molt dura, molt solitària. Són moments d'incertesa, de dubte, de soledat, de por (d'allò desconegut). És en aquest context que com a escola assistim a una modificació dràstica de la tipologia del nostre alumnat. D'altra banda, a aquest fet cal afegir-hi que famílies "del país" deixen l'escola. Ens trobem aleshores al curs 1996-97 i comptem amb 141 alumnes (22% magribins, 9% d'ètnia gitana), curiosament el percentatge d'immigració que la ciutat de Vic assolí el 2006. Cal dir que aleshores ens trobem amb grans i importants dificultats per establir línies d'actuació, comptem amb poca formació a l'hora de fer front a aquest nou i desconegut fenomen, i certament, al país, comptem també amb pocs formadors. És en aquests moments inicials, difícils, que comptem amb la inestimable ajuda del recent creat Equip d'Educació Compensatòria per part del Departament aleshores d'Ensenyament, amb Josep Roquer al davant en els seus primers moments i més endavant amb Maite Aliagas, Mercè Piazuolo o, ja en els darrers anys dins d'aquest període, amb Carme Carbonell.
2. Segona fase, que abasta des de l'any 1997 fins al 2002. En aquesta fase ja podem afirmar que com a centre *convivim amb la diversitat*. És el moment de "normalització" o d'institucionalització de la nostra situació. Des del SECC⁴ es fan seva la nostra situació i la nostra problemàtica i se'ns ajuda a buscar una alternativa viable per continuar endavant amb la nostra tasca. És el moment, també, en què des del Departament d'Ensenyament, i com a centre que atén una diversitat d'alumnes amb necessitats educatives especials superior a la mitjana habitual de les escoles (aquest fet passa també en altres escoles públiques de la zona), se'ns reconeix com a CAEP⁵ i se'ns proporciona ajuda, per bé que en ocasions poc definida o vehiculada precàriament, tant per la tipologia de centre que som, concertat, com pel que es comentava ja al segon paràgraf de la introducció d'aquest article. Amb tot plegat, però, l'escola veu obrir l'horitzó. Podem afirmar ja, amb aquestes

4. Secretariat de l'Escola Cristiana de Catalunya.

5. Centre d'Atenció Educativa Preferent.

circumstàncies, que coneixem la realitat i que tenim clares quines han de ser les línies d'actuació. La diversitat és coneguda, acceptada i respectada per tota la comunitat educativa. Es consolida la "sensibilització, el treball, el diàleg i l'intercanvi, en definitiva, la resposta de l'equip de mestres".

3. Tercera fase, que abasta des de l'any 2003 fins al moment present. És en aquesta fase que com a centre educatiu podem afirmar que **creixem amb la diversitat**, i aquesta és la nostra projecció en el futur. Des de l'escola i a través del nostre treball diari promovem valors tan importants i tan imprescindibles com l'*acollida*, la *solidaritat* o l'*esperit crític* amb les desigualtats. Preparem els nostres alumnes (tots!) per viure i conèixer en una societat cada vegada més complexa, més plural i interdependent des de la perspectiva intercultural. El curs 2003-04 teníem 206 alumnes i actualment, al curs 2007-2008, en tenim 222. Cal dir que és en aquesta fase en què cada vegada més qualsevol de les actuacions que promovem busca beneficiar la totalitat del nostre alumnat. Ara i avui el nostre repte es tradueix, doncs, en viure la diversitat com una oportunitat per a tots i cadascun de nosaltres.

La diversitat cultural

És des d'aquesta perspectiva que la nostra trajectòria ens ha portat, amb els anys, a viure en primera persona l'experiència d'educar en la diversitat. Certament, la *diversitat cultural* té uns avantatges, però també té unes dificultats que entenem que cal tenir molt presents.

Així, entre els avantatges que comporta la diversitat cultural, tant per al professorat i l'alumnat com per a les famílies, podem destacar que:

- enriqueix,
- ens ensenya a acceptar la realitat dels altres,
- ens ensenya a acollir,
- ens proporciona un tarannà més humanitzador,
- facilita l'educació en valors,
- potencia l'educació intercultural i, finalment,
- ens ofereix possibilitats i alternatives a l'hora de conèixer tots plegats.

No podem oblidar, tanmateix, que la diversitat cultural també comporta unes dificultats, com ara que:

- molta diversitat de vegades pot arribar a desbordar,
- en determinades ocasions pot minvar la implicació de les famílies,
- posa de manifest una diferent escala de valors
- o la falta d'acceptació d'alguns costums,
- com a docents ens pot acabar preocupant la incertesa,
- genera inseguretats sobre com poder donar respostes educatives adequades o
- com arribar a tots i cadascun dels nostres alumnes...

Amb tot plegat, doncs, és evident que aquesta diversitat que es viu a l'aula, dia rere dia, fa replantejar l'organització del centre, en especial de l'equip de mestres, i el treball a l'aula, especialment el del tutor, però també el de la resta de mestres. I per damunt de tot, el paper del mestre. És així com el treball diari amb els nostres alumnes, el desplegament curricular a les diferents àrees i en especial a les àrees instrumentals, ha exigit un treball per nivells dins l'aula (o fora d'ella) i un elevat nombre d'adaptacions que van des de la reducció de continguts i/o activitats fins a l'elaboració d'adaptacions curriculars individualitzades en els casos dels alumnes amb necessitats educatives especials que requereixen al llarg de la seva escolarització atencions educatives específiques per raó de les seves discapacitats físiques, psíquiques o sensorials, perquè manifesten trastorns de conducta o perquè estan en situacions socials o culturals desfavorides.

És en aquest sentit que des del col·legi podem establir com a grans pilars de la nostra acció educativa l'*aprenentatge de la llengua*, l'*atenció a la diversitat de l'alumnat* i la *planificació de l'acollida dels alumnes*, tot plegat dins d'un marc d'actuació que beneficia la *totalitat* del nostre alumnat.

L'aprenentatge de la llengua

Dins d'aquest primer gran pilar hem de partir d'entrada del fet que el català és la *llengua vehicular* de l'escola, per la qual cosa els mestres parlem sempre en català amb els alumnes. I és al mateix temps la llengua d'ús en totes les comunicacions família-escola. Podem afirmar, doncs, que oferim un *model lingüístic clar* als nostres alumnes, el qual, si tenim en compte que es produeix en ple període d'adquisició de la llengua per part de tots els nens i nenes, sens dubte n'afavoreix l'aprenentatge. D'aquesta manera, com a centre:

- partim d'un enfocament comunicatiu i funcional,
- emprem les estratègies metodològiques pròpies del Programa d'Immersió Lingüística,
- fem un tractament intensiu de la llengua oral (Educació Infantil i Cicle Inicial) i
- planifiquem l'aplicació de models organitzatius de caràcter interactiu (grup petit, racons, pla de treball...).

L'atenció a la diversitat de l'alumnat

Ja dins del segon gran pilar de la nostra acció educativa, els criteris d'atenció a la diversitat es centren en l'atenció dels diferents tipus de *necessitats educatives especials*:

- dèficits psíquics,
- retards evolutius globals,
- retards en l'adquisició del llenguatge i/o dificultats del desenvolupament de la parla,
- dificultats en l'adquisició dels aprenentatges,
- situacions socials desfavorides (immigració).

D'aquesta manera promovem els diferents tipus d'atenció: individual (ACI, PTI), logopèdica, àrees instrumentals (suport de llengua catalana, suport de matemàtiques, programa de lectura), coordinació i seguiment amb l'EAP,⁶ entrevistes individualitzades...

La planificació de l'acollida dels alumnes

El tercer gran pilar ens porta a afirmar que la nostra escola sempre ha estat i està oberta a col·laborar en l'escolarització d'alumnes d'altres cultures, per la riquesa de situacions que comporta el mateix ambient social, pel fet de comptar amb la possibilitat de treballar conjuntament amb les institucions i les entitats que actuen en el marc del benestar i de la lluita contra la marginació en l'àmbit de la nostra ciutat i per pròpia opció des del caràcter propi del centre. És més, volem educar tots els nostres alumnes en els valors de l'acollida, la solidaritat i l'esperit crític amb les desigualtats, i els volem preparar per viure i convidaure en una societat cada vegada més complexa, plural i interdependent des de la perspectiva intercultural.

Així, doncs, entenem per acollida el temps, el període inicial, durant el qual l'alumne/a realitza el procés de situar-se i integrar-se a l'escola. En principi podem dir que ocupa el primer curs d'estada a l'escola, sigui complet o incomplet, per bé que quasi sempre s'allarga més. Al llarg d'aquest període distingim tres fases molt diferenciades: abans d'incorporar-se a l'escola, en incorporar-se a l'escola i en incorporar-se a la dinàmica de l'aula i de l'escola.

D'aquesta manera, a l'hora de planificar l'acollida, els nostres objectius es centren en:

- Assegurar un procés d'escolarització el més normalitzat possible.
- Integrar-los en la vida diària de l'escola i les seves activitats.
- Potenciar l'intercanvi i la interrelació entre tots els alumnes com a font d'enriquiment mutu.
- Incorporar-los en la descoberta, el coneixement i el respecte del món cultural en el qual ara els toca viure.
- Ajudar-los a autovalorar-se i a valorar la pròpia cultura.

Nous reptes, noves respostes

La societat canvia i, consegüentment, el perfil dels nens/es i les seves necessitats educatives també. D'altra banda, si mirem enrere, partint de les primeres experiències d'integració, com a escola hem avançat, i molt, per bé que això ha comportat també replantejar-nos de manera continuada quin ha de ser el paper de l'escola per tal d'assolir l'objectiu final de fer real que qualsevol nen, dins de la seva diversitat, arribi a tenir una relació d'igualtat amb els altres a l'aula, a l'escola i, finalment, a la societat. Això requereix canalitzar, diversificar i posar a l'abast

6. Equip d'Assessorament Psicopedagògic de la Comarca d'Osona.

de tots els nostres alumnes els recursos educatius existents, els quals, si bé són limitats, ens permeten organitzar la nostra tasca educativa.

No hi ha dubte que tot plegat ha provocat que l'atenció a la diversitat a la nostra escola, igual com a la majoria d'escoles, hagi passat per diferents moments, fruit també de la recerca i la innovació educativa amb les diferents aportacions teòriques dins d'aquest camp. Aquest fet provoca l'aparició de dubtes, especialment metodològics, que fan que dia rere dia ens plantejem i ens qüestionem l'abast i l'eficàcia de les nostres actuacions, per la qual cosa els models emprats fins al moment acostumen a acabar per no donar la mateixa resposta, ja per la simple dinàmica de canvi. Això fa que els diferents models entrin en crisi, no entesa en sentit negatiu sinó, precisament, en un sentit evolutiu. I el primer que cal dir és que moltes vegades no som conscients que estem en crisi i, vista en perspectiva, no només constitueix el detonant del procés de canvi, sinó que també esdevé un incentiu que dinamitza tot l'equip de mestres.

Aleshores, i en el nostre cas, considerem que entrem en crisi:

- Pels *canvis socials*, continus, que fan que canviïn totes les circumstàncies que envolten el mateix alumnat.
- Per l'*evidència de moltes*, cada vegada més, *situacions de diversitat* (no necessàriament com a resultat de la immigració) que es fan presents dins del context escolar.
- Per la mateixa consideració de Centre d'Atenció Educativa Preferent (1997), fet que comporta una dotació en recursos humans superior a l'habitual en els centres ordinaris. Aquest fet, al mateix temps, ha comportat una cada vegada més estreta col·laboració i treball conjunt amb l'Equip d'Assessorament Psicopedagògic de la Comarca d'Osona.

Amb tot això, la constatació de moltes situacions de diversitat, és a dir, l'ampliació del concepte de diversitat, bàsicament descrit a la primera part d'aquest article, fa que deixem de centrar-nos en un dèficit i en unes necessitats educatives especials molt concretes (de handicaps, diagnosticades) i permanents, per ampliar la nostra preocupació a tot un ventall de noves necessitats que detectem dia rere dia a l'aula i que desborden el mestre d'aula (retards en l'aprenentatge, dèficits d'atenció, situacions socials desfavorides, problemes de conducta i, evidentment, la diversitat natural de la resta de l'alumnat).

Tal com s'ha anat desgranant fins aquí, la nova situació que s'ha anat configurant al nostre col·legi ha significat per a tots nosaltres l'assumpció de nous reptes, reptes que inicialment, val a dir-ho, ens van paral·litzar i ens van desanimar en gran mesura, però als quals mica en mica hem sabut donar la volta. I va ser d'aquesta manera que vam començar a comprendre que, malgrat els obstacles, com a centre educatiu havíem d'avançar, això sí, assumint la realitat i assumint les limitacions. I és per això que a hores d'ara podem afirmar que a la nostra escola organitzem les diferents activitats tot intentant crear un marc educatiu integrador i inclusiu.

Com a centre, doncs, hem convertit l'amenaça en oportunitat i, amb això, hem incorporat la planificació estratègica a la nostra estructura organitzativa, la plani-

ficació a curt i mitjà termini, fet que ens ha permès situar les nostres actuacions dins d'una perspectiva, dins d'un horitzó.

I tot plegat, amb uns objectius a assolir:

- Garantir la inserció social d'aquells alumnes que pateixen especialment situacions desfavoridores motivades tant per qüestions de procedència geogràfica, com per la seva procedència cultural i/o fins i tot per la seva pròpia situació i problemàtica familiar.
- Assegurar l'assoliment de les competències bàsiques en els nostres alumnes a fi que puguin progressar de manera autònoma i integrar-se socialment dins la comunitat on viuen.

D'aquesta manera, les nostres intencions educatives s'organitzen a l'entorn de quatre grans àmbits d'actuació: el dels alumnes, el del procés d'ensenyament-aprenentatge, el de les famílies i el del professorat, especialment centrat, aquest darrer, en el pla de formació i en la millora de les nostres pràctiques educatives. Al quadre que es presenta tot seguit es desgranen els aspectes en què se centra cadascun dels àmbits enumerats:

Àmbit dels ALUMNES
L'objectiu és que els nostres alumnes avancin en l'assoliment de les habilitats socials que els permetin relacionar-se, tenir una actitud dialogant, respectar les normes de convivència i de relació social.
Àmbit del procés d'ENSENYAMENT-APRENTATGE
L'objectiu és donar més importància i més dedicació horària a les àrees instrumentals, que són les que incideixen més directament en l'assoliment de les competències bàsiques que han de permetre als nostres alumnes progressar de manera autònoma i integrar-se socialment.
Àmbit de les FAMÍLIES
L'objectiu és ampliar i potenciar la implicació dels pares i mares en el procés escolar dels seus fills i filles i al mateix temps proporcionar-los, d'una manera més eficaç, la informació adequada sobre el seu aprenentatge.
Àmbit del PROFESSORAT
L'objectiu és adquirir la formació adequada i l'assessorament necessari per tal de poder donar resposta a les diferents necessitats detectades al col·legi.

El nostre compromís

És amb aquest plantejament explicat a les pàgines anteriors que com a escola hem anat esbossant els trets, al nostre entendre fonamentals, que s'han de promoure des de l'escola si aquesta vol ser integradora i acollidora de la diversitat de l'alumnat. Tant és així que de mica en mica hem anat definint i omplint de contingut el nostre compromís, el qual es desplega a partir dels següents grans aspectes:

Una escola compromesa amb l'educació

És una de les nostres principals prioritats assolir una planificació del procés d'ensenyament-aprenentatge a partir de la diversitat de nivells i les característiques personals que té el grup-classe, especialment a les àrees instrumentals. D'aquesta manera,

- Des del curs 2002-2003 participem, juntament amb altres escoles, en el projecte que lidera el Centre de Pedagogia Terapèutica l'Estel, més en concret l'ESE (Equip de Suport a l'Escolarització). La finalitat bàsica del Projecte FET (Fem una Escola per a Tots) és adoptar estratègies per capacitar l'escola perquè pugui respondre de manera efectiva a les necessitats diverses dels alumnes i millorar les pràctiques professionals.
- Des de fa tres anys, en l'àmbit intern, hem desplegat un procés de reflexió que ens ha portat a definir *El nostre model d'atenció a la diversitat, el camí cap a la inclusió*, que abasta el període 2005-2008 i que any rere any concretem a través de les principals actuacions didàctiques i metodològiques que s'han de dur a terme.

Una escola compromesa amb les famílies

Des de fa alguns anys, des del Col·legi hem promogut i promovem activitats que permetin ampliar i potenciar la implicació dels pares i mares en el procés d'escolarització dels seus fills i filles. D'aquesta manera, oferim a les diferents famílies:

- Cursos d'informàtica, impartits per mestres de l'escola, per tal d'apropar el món de les noves tecnologies a les famílies.
- Cursos de català per a mares magrebines en coordinació amb el Centre de Normalització Lingüística de Vic.
- Trobades FEAC (Família Escola Acció Compartida) amb la intenció de proporcionar des de l'escola un espai de diàleg, d'opinió, de debat...
- Tallers per a mares, amb el programa *Contes d'arreu del món*, en el qual un grup de mares coneixen diferents cultures a través del fil conductor d'un conte.

Una escola compromesa amb l'entorn

És un dels nostres objectius participar i comprometre'ns de manera activa amb les diferents entitats i institucions de la ciutat. D'aquesta manera:

- Col·laborem, en tant que centre educatiu i amb un equip format pels diferents agents socials de la ciutat, en el disseny del *Programa de Mediació Ciutadana per a la ciutat de Vic*, impulsat pel Gabinet de l'Alcaldia de l'Ajuntament de Vic (2007).
- Formem part de la *Comissió Permanent del Pla Educatiu d'Entorn de Vic* (2005-2007), en representació de les diferents escoles de la ciutat.
- Formem part de la *Comissió del Pla de Formació de Zona* en representació de les diferents escoles concertades d'Educació Primària.
- Formem part de la *Comissió de Pràctiques* de la Facultat d'Educació de la Universitat de Vic.
- Col·laborem amb el *Centre Obert* del Departament de Benestar Social de la ciutat, tot oferint el nostre pati perquè els alumnes que hi assisteixin puguin tenir un esbarjo en condicions.

Una escola compromesa amb la participació

Des de l'escola participem i ens impliquem en les diferents activitats escolars promogudes en l'àmbit de la ciutat, ja que entenem que és així com els nostres alumnes poden prendre consciència de la col·lectivitat de la qual formen part i integrar-s'hi i participar-hi de manera activa i constructiva. Així, participem i ens impliquem en:

- *L'escola a l'esport, l'esport a l'escola*, programa municipal que des de fa ja alguns anys promou el coneixement i la pràctica de diferents esports presents a la ciutat entre els alumnes de 5è d'Educació Primària.
- *Dia Mundial del Medi Ambient*, participant activament en la bicicletada que any rere any s'organitza per als alumnes de 6è d'Educació Primària de la ciutat.
- *Consistori Infantil*, amb la presència de la tutora i un alumne/a de 6è d'Educació Primària, i participant activament en les diferents activitats que des d'aquest òrgan de participació es promouen per a tots els escolars del cicle superior d'Educació Primària.
- *Educació per a la mobilitat segura*, participant cada any en la campanya a les escoles promoguda des de la Policia Municipal de l'Ajuntament de Vic i adreçada als alumnes d'Educació Infantil i Primària.

Una escola compromesa amb la solidaritat

Any rere any organitzem i fem possible que els nostres alumnes participin en activitats que al seu nivell els permetin experimentar i conèixer diferents realitats socials i poder-se implicar de manera personal a fi d'alleugerir els problemes dels altres.

- *Mercat solidari*, a través del qual anualment l'escola s'implica activament en algun dels projectes endegats per Mans Unides a través de l'organització d'un mercat on els alumnes venen diferents objectes produïts per ells.
- *Cantada de Nadales* i representació de fragments dels Pastorets a l'Hospital de la Santa Creu (hospital de dia), a través de la qual els alumnes del cycle superior d'Educació Primària comparteixen una estona amb els malalts residents en aquest centre hospitalari proper al col·legi.
- *Cantata per la pau*, que de manera bianual organitza l'Ajuntament de Vic amb tots els alumnes del cycle mitjà d'Educació Primària de les escoles de la ciutat.
- Unitat Truc de l'Agrupament Escolta Guillem de Montrodon, amb una col·laboració en la difusió del *Projecte Senegal* al nostre col·legi liderada pels alumnes del cycle superior d'Educació Primària.

Una escola compromesa amb la llengua

Com ja s'ha dit anteriorment, el català és la llengua vehicular de l'escola, per la qual cosa els mestres parlem sempre en català amb els alumnes. Així, promovem l'ús de la llengua en les múltiples activitats que s'organitzen:

- *Els nostres Pastorets*, en què treballem l'expressió oral, el coneixement i el control de la veu, el coneixement i l'expressió del propi cos (gesticulació, mirada...) a partir de la representació teatral dels Pastorets, adreçada a totes les famílies de l'escola.
- Organitzem *Tallers de llengua* amb l'objectiu de proporcionar als alumnes nouvinguts i no catalanoparlants de 1r fins a 6è un espai setmanal on practicar i tenir un model de la llengua catalana oral que els permeti participar plenament de la vida escolar.
- Ens acollim als *Tallers de teatre* promoguts pel Departament d'Educació amb l'objectiu de facilitar l'aprenentatge de la llengua oral als nostres alumnes del cycle superior.
- Promovem, juntament amb la Fundació PRESME, els *Tallers per a mares i nens* per tal que jugant junts aprenguin llengua, al cycle inicial de Primària (2006-2007).

Una escola compromesa amb la cohesió social

Més enllà de l'activitat escolar quotidiana, i amb l'objectiu de garantir la inserció social d'aquells alumnes que pateixen especialment situacions desfavoridores motivades tant per qüestions de procedència geogràfica com per la seva procedència cultural i/o fins i tot per la seva pròpia situació i problemàtica familiar, promovem activitats més enllà de l'horari lectiu:

- *Equips de futbol set* amb la col·laboració de l'Institut Municipal d'Esports i l'AMPA, per tal de facilitar que els nens i nenes puguin practicar l'esport al col·legi a partir de les cinc de la tarda.

- Des de ja fa alguns anys treballem conjuntament amb Càritas Interparroquial perquè els seus voluntaris vinguin a l'escola, també més enllà de les cinc, perquè facin *classes de reforç* a aquells alumnes que ho necessiten i que no disposen de mitjans propis.
- Promovem i potenciem, al centre, la participació dels nostres alumnes en les diferents activitats i actuacions promogudes des del *Pla Educatiu d'Entorn de Vic*: estudi assistit (en col·laboració amb l'Uvic), extraescolars per a tots, casals lingüístics...

Una escola compromesa amb la formació

Dins del Pla de Formació de centre, i més enllà de la formació permanent organitzada amb caràcter anual, dins del que habitualment coneixem com a formació permanent considerem que és important promoure altres coneixements, curriculars o no, que permetin al mestre ampliar els seus referents i actualitzar de manera permanent diferents disciplines, que, al cap i a la fi, també intervenen en el procés d'ensenyament-aprenentatge i que, massa sovint, ens són completament desconegudes. És per això que organitzem per als mestres de l'escola, i obrim a la resta de mestres de Vic i comarca, un *Cicle de xerrades sobre formació i prevenció en l'àmbit educatiu*. Organitzem, doncs, xerrades trimestrals dins del mateix centre que ens permetin assolir l'objectiu que ens proposem. En el seu segon any de funcionament, i amb una bona acollida a la ciutat, des de l'inici les xerrades han estat:

- L'alumne amb síndrome de Down, a càrrec de M. Antònia Domènech
- Visió i aprenentatge. Optometria, a càrrec de Mireia Macian
- Actualitzacions sobre TDA. Aspectes etiològics i d'intervenció, a càrrec de Jaume Carbonés
- Les actituds lingüístiques, a càrrec de Llorenç Comajoan
- Transtorns de comportament, conducta agressiva i violenta: factors de risc i prevenció, a càrrec de M. Claustre Jané
- Llibertat emocional: estratègies per educar les emocions, a càrrec de Ferran Salmurri

Una escola compromesa amb la recerca

Des d'aquesta perspectiva, com a escola ens impliquem en la mesura de les nostres possibilitats en la comunitat educativa i científica.

- Formem part del grup d'escoles que des del curs 2006-2007 participen en el Projecte ARAI: Escola i comunitat intercultural (Propostes i estratègies de treball comunitari al barri sud, al centre de Vic i al municipi dels Hostalets de Balenyà), promogut i liderat per la Universitat de Vic.
- Formem part, també, del grup d'escoles que des del curs 2004-2005 participen en el PRIE (Programa de Recerca per a la Inclusió Educativa), promogut i liderat per la Universitat de Vic.

- Col·laboració amb la UAB en la recerca sobre Violència, factors de risc i prevenció, en coordinació amb l'EAP de la comarca d'Osona. Aquest estudi es féu a través d'enquestes a les famílies i els mestres dels alumnes del cicle inicial d'Educació Primària (curs 2005-2006).
- Col·laboració amb la UB en la recerca sobre Actituds vers el català, el castellà i l'anglès, en aquesta ocasió per mitjà d'enquestes als alumnes del cicle superior d'Educació Primària (curs 2005-2006).
- Participació al *Congrés La Ciència feta pels Infants*, promogut pel CRP d'Osona conjuntament amb la Universitat de Vic, per als alumnes del cicle mitjà d'Educació Primària (curs 2004-05).
- Participació amb una comunicació al III Simposi sobre l'Ensenyament del Català als No-catalanoparlants (2002).
- Participació, també amb una ponència, a les Jornades filològiques de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Vic (2003).
- Centre col·laborador en la llicència d'estudis: La institució escolar davant del fet multicultural (2000-2001), de M. Dolors Areny.

Una escola compromesa amb la qualitat

També any rere any anem avançant en la implantació del sistema de gestió de la qualitat a la nostra escola, afavorint la implicació de tots els mestres.

- Avancem en la missió compartida entre germanes i laics per aconseguir un compromís i un grau d'implicació que faciliti la delegació i corresponsabilitat i garanteixi la continuïtat de la nostra missió en el centre.
- Generem dinàmiques de treball en equip, de treball en xarxa.
- Aprofundim la nostra formació en el carisma dominicà.
- Despleguem i posem en pràctica un pla general de recursos humans a l'escola.
- Estudiem la manera d'incidir en la gestió economicoadministrativa per tal de preveure altres ingressos i garantir la viabilitat econòmica del centre.
- Avancem en la implantació d'un sistema de gestió de la qualitat, en la millora contínua dels processos de l'escola.

A tall de conclusió

La primera qüestió que ens pot venir al cap és preguntar-nos què n'hem tret de tot plegat? De què ha servit tot aquest procés? I la resposta, des del mateix centre, es pot resumir en aquestes ratlles que serveixen de conclusió a tot el que s'ha explicat fins aquí. És evident que l'element impulsor ha estat que partíem d'una realitat de centre a la qual volíem donar resposta. Hi havia, doncs, una clara voluntat d'acció. D'altra banda, i ja com a evidència, la planificació estratègica ens ha permès aglutinar, sistematitzar i contextualitzar totes les iniciatives, ens ha facilitat la implicació de tots i cadascun de nosaltres i s'ha convertit en el referent d'actuació, reflexió i treball al llarg de tots aquests anys. Cal destacar, també,

el paper de l'Equip Directiu, el qual ha estat clau a l'hora d'impulsar, orientar, monitoritzar i fer el seguiment de tot el procés, juntament amb la clara aposta pel compromís per part de tot el Claustre de professors, sense la implicació ferma i decidida del qual no hauria estat possible el procés descrit.

I ja per acabar, aquestes ratlles ens permeten com a centre posar de relleu tot un seguit de suggeriments que la nostra particular experiència ens ha aportat i que considerem que tot centre hauria de tenir presents a l'hora d'afrontar aquesta nova realitat que, sens dubte, a tots ens afecta i ens afectarà. En primer lloc caldria destacar la importància de parlar obertament del tema al Claustre (manifestar pors, dubtes, inquietuds...), ja que és només d'aquesta manera que es podrà partir de la realitat de centre tot fent plantejaments tant generals d'escola (oberts i integradors) com pel que fa l'organització i els recursos personals, materials... (Pla d'Acollida, Pla d'Atenció a la Diversitat...). En segon lloc, s'ha d'insistir, també, en la importància de viure la normalitat, l'aprenentatge entre uns i altres, l'aprenentatge entre iguals... i l'exigència de mantenir una actitud d'obertura, de col·laboració i d'implicació (de complicitat!) amb l'Administració. Passant a un altre ordre de coses i ja donant per entès el necessari i imprescindible treball en xarxa que requereix una veritable educació avui dia, resulta imprescindible dialogar de manera permanent amb els serveis socials de la zona amb l'objectiu de detectar i canalitzar les ajudes a les famílies. Amb relació a les diferents escoles, la clau es troba en unificar el missatge a tot el conjunt d'escoles de la zona: coherència a l'hora d'atendre la diversitat i no caure en contradiccions.

I sobretot, sobretot... en tot moment i cada dia, CREURE EN ALLÒ QUE FEM!

Bibliografia

- ARENY I CIRILO, M.D. "La institució escolar davant del fet multicultural: Memòria d'una recerca en l'acció" [en línia]. Generalitat de Catalunya; Departament d'Ensenyament; 2003. <<http://xtec.es/sgfp/llicencies/200001/resums/dareny.html>>
- ARENY, M.D.; PORTELL, A. "Nosaltres i els altres". Actes del 3r. *Simposi sobre l'Ensenyament del 3r. Simposi sobre l'Ensenyament del Català a No Catalanoparlants*: Conferències, ponències, comunicacions i conclusions. Vic: Eumo Editorial, 2004. [Comunicació presentada al Simposi, que tingué lloc a Vic els dies 4, 5 i 6 de setembre de 2002].
- ARENY, M.D.; PORTELL, A. "El caràcter situat de l'aprenentatge d'una llengua". Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Vic, 17 i 18 d'octubre de 2003. Publicacions de l'Institut d'Estudis Catalans, 2004.
- PORTELL, A. "Noves realitats, educació i escola". Miscel·lània Ricard Torrents. *Scientiae patriaeque impendere vitam*. Eumo Editorial, 2007.